

СТАНОВИЩЕ

Относно

оценка на научната продукция на гл. ас. д-р Валентина Милчова Миткова – участник в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – История на книгата), обявен в *Държавен вестник*, бр. 92 от 18.11.2022 г.

От

Проф.д-р Татяна Иванова Коцева – член на НЖ за провеждане на конкурса, назначена със Заповед № РД-38-637/09.12.2022 г. на Ректора на СУ „Св. Кл. Охридски“ проф.д-р Анастас Герджиков

1. Кратки биографични данни за кандидата.

Кандидатката в конкурса Валентина Миткова е главен асистент, доктор и води лекционни курсове и упражнения в областта на „История на книгата“ и „История на жените и половете“ в СУ „Св. Кл. Охридски“ от 2018 г. Завършила е специалност „Културология“ в СУ (2003), магистърска степен „Изкуства и съвременност XX-XXI век“ (2005) и през 2014 г. защитава докторска дисертация в направлението, в което кандидатства по този конкурс. Владее отлично английски, както и добро ниво на немски, гръцки и сръбски езици като преводаческата дейност заема съществена част от професионалната ѝ биография. Наред с преводите от английски на статии в сборници в областта на история на книгата, в неин превод са и две забележителни книги в областта на феминисткото знание: Кристен Годси. *Вторият свят, вторият пол. Социалистическият женски активизъм и международната солидарност по време на Студената война*. С. Изток-Запад. 2020 (съвместно с Н. Афеян) и Мария Букур. *Пол и модернизъм. Историческо преосмисляне на канона*. С. УИ „Св.Кл.Охридски“ 2020. Член е на редакционния екип на авторитетното международно списание в областта на история на жените *Aspasia. The International Yearbook of Central, Eastern and Southeastern Women's and Gender History*. Кандидатката посочва участие в 4 научни проекти, свързани с библиотечното дело, дигитализирането на библиотеката и регионалните културни практики.

2. Необходими документи за конкурса и наукометрични характеристики на представената научна продукция.

За участието в обявения конкурс за академичната длъжност „доцент“ кандидатката представя всички необходими документи и материали съгласно Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“, раздел IV. Научната продукция на кандидатката включва 1 монография „*Пол, периодичен печат и модернизация в България (от края на XIX до 40-те години на XX век)*“. С: Унив. изд. „Св. Климент Охридски“, 2022. 261 с., 9 статии/студии на английски език, по-голямата част от които са публикувани в международно реферираното списание *Aspasia* и 7 статии/студии в български научни издания – сборници и списания като *Литературна мисъл*, *Liternet* и др. Според Справката

на цитиранията са установени общо 10 цитата, от които един – в реферирано списание, 3 – в рецензирани научни издания и 6 – в научни сборници и учебни помагала. Според Справката за наукометричните данни на кандидатката, нейната продукция покрива и надскача (по групи Г и Д) необходимите точки за заемане на академичната длъжност „доцент“ (група В – 100 т., група Г – 315 т., група Д – 105 т.). Научната продукция е оригинална и няма данни за плагиатство.

3. Оценка на основните приноси и цялостната научна продукция на кандидатката.

Според самооценката на кандидатката по отношение на приносите в научната ѝ продукция са очертани три основни насоки/области:

- Проучвания на женския периодичен печат от края на XIX до 40-те години на XX век
- Проучвания на интелектуалната и творческата активност на жените-авторки за същия исторически период
- Фокус върху континуитета в изследователските усилия /български, балкански и западни/ за формиране на полово сензитивна интелектуална и социо-културна история.

Смятам за напълно точно и коректно описани изследователските полета и фокуси, в които е работила кандидатката като най-цялостен синтез посочените фокуси намират в монографията „*Пол, периодичен печат и модернизация в България (от края на XIX до 40-те години на XX век)*“, Университетско издателство "Св. Климент Охридски", София. Другите публикации, най-вече статии, също засягат един или друг аспект на формулираните области. Два са основните ракурса, през които В. Миткова изследва женския периодичен печат през периода след Освобождението до 40-те години на XX век: 1. Изследователските подходи в съвременните феминистки изследвания в областта на социо-културната история на жените /К. Офън и др/ и 2. Изследователските подходи на българските историци, културолози, литературоведи и журналисти към модернизацията на българското общество през посочения исторически период с акцент върху т.нар. „женски въпрос“, „осъзнаване“ на женския пол, еманципация на жените, женско творчество и женско писане.

Българският женски печат като основен обект на изследователските търсения на В. Миткова е полето, в което се случват дискусиите относно насоките и средствата за еманципиране на българските жени. Чрез женския печат малцината образовани и интелигентни българки излизат от тясната семейна сфера и посрещат „предизвикателствата на публичността“. Въпреки наличието на редица изследвания на отделни образци на женския печат за посочения исторически период, коректно реферирани в публикациите на кандидатката, тя изтъква необходимостта от цялостно проучване и осмисляне на женския печат и женското писане като комуникационни канали за създаване и утвърждаване на женските колективни идентичности и за усъвършенстване на женското писане и творчество в първите десетилетия на модернизация на българското общество. Всъщност, монографичният труд на В. Миткова играе ролята на такъв цялостен научен продукт, който се вписва в съвременната хуманитаристика относно социо-културната история на женското писане и женското осъзнаване през посочения исторически период, а именно периода на зараждане и развитие на първия етап на феминизма в България.

Именно през феминистка призма В. Миткова разкрива, че женският печат създава алтернативно дискурсивно поле, „паралелна дискурсивна арена“ /Н. Фрейзър/, където маргинализираните женски гласове се остойностяват и влизат в диалог с доминиращия мъжки канон. Отново, стъпвайки на

феминисткия подход на К. Офън, кандидатката извежда две основни типологии в женския печат: вестници и списания с „индивидуалистки“ /експлицитно/ феминистки профил и женски издания, разпознаваеми като домакински /наречани още „реляционнофеминистки“/. При първия тип издания фокусът е върху общосоциални и политически теми около „втория пол“, докато при втория тип издания обсегът на темите обхваща семейството, домакинството, модата, готварството и пр. Тази систематизация има своите познавателни предимства и е безспорен принос в изследванията на кандидатката като тя изрично посочва преплитането на тематика и реторика в двата типа женски издания. Ценни са изводите за амбивалентния характер на женските издания с насока към семейството и домакинството: от една страна, те са канали за културна модернизация на всекидневието на българското семейство, от друга страна, те препотвърждават традиционните роли на жените - майки и съпруги - като пазителки на българската националност и култура.

Чрез проведения детайлен анализ на съдържанието и на темите, разисквани в двата типа вестници и списания, В. Миткова разкрива генезиса, историята и резултатите в дискусиите около темите, касаещи жените – избирателни права, наследствени права, трудови права, образователни права, права в семейството и пр. Инициативите за списването на всеки печатен орган се разглеждат в личностно-биографичен план, свързан с името и личностно-семеиното и образователно-професионално развитие на главните редакторки. Тези инициативи бележат не само личностните профили на плеада от изявени българки от този период, но техните издания са контекстуализирани в социалния, икономическия, политическия и културен климат на българското общество от края на XIX век до началото на Втората световна война. Така анализът на женския печат като фотографски обектив заснема основните събития и действащите герои на българския социум в посочения период. Тематичните фокуси в женския печат от този период следват хрониката на развитието на женските движения в страната от епохата на тяхното зараждане и плътно документират съпътстващите ги разделения и конфликти /най-вече между т.нар. буржоазно-феминистко течение /А. Карима, Д. Иванова/ и социал-демократическото течение /В. Благоева и др./.

С приносно значение са и проведените анализи на периодични женски издания на сръбски, гръцки и турски езици, чрез които се разкриват културните взаимодействия и влияния в близки социални контексти. Следвайки методологията на преплетените истории, В. Миткова разкрива тематичните сходства в женския печат в балкански контекст, което на свой ред фасилитира международно сътрудничество в областта на изследванията на жените и на създаването на международни женски коалиции.

Следвайки западния феминистки подход в историческите изследвания на жените /най-вече Дж. Скот и К. Офън/, както и постиженията на българските изследователки-историци /К. Даскалова, Ж. Назърска и др/ и на феминистки литератори /М. Кирова, М. Николчина и др./, В. Миткова успешно анализира, систематизира и обобщава образци на женското писане и авторство, които са смятани че притежават второстепенна значимост и са извън доминиращия /мъжки/ литературен канон. През призмата на концепцията за интелектуалната йерархия на половете В. Миткова показва, че въпреки активната гражданска позиция на българската женска публицистика и новаторството на литературното творчество, писано от жени, женското печатно слово от този период е недостатъчно публично оценено и дори маргинализирано.

Иновативен характер имат и публикациите /заклучението в монографията и публикация 3 от списъка/ за амбивалентната същност на идеологемата за еманципацията на жените при социализма и реалните всекидневни практики, дискутирани чрез страниците на влиятелното женско списание „Жената днес“ в рубриката „Писма на читатели“/1960-1970/. По същество, авторката прави задълбочен социологически анализ на основните теми – разделение на труда в семейството, семейни отношения, ролята на бащинството, интимните отношения и пр. и пр., чрез които се реконструира амалгамата от патриархални стереотипи и модернизационни практики на социалистическия начин на живот на семействата.

В обобщение, смятам, че изследванията на В. Миткова обогатяват феминистката критическа рецепция на жените авторки в българската литература и в женската публицистика като допринасят за континуитета в изследователските усилия за създаване на полово сензитивна интелектуална и социо-културна история. Стремещът да се анализират средствата, чрез които българските женски гласове се борят да бъдат чути и признати в условията на доминиращ патриархат в частната и публичната сфера на българското общество от първата половина на 20-ти век, е достойно изследователско усилие, защитено чрез публикациите на В. Миткова. Той се вписва в историческата и социо-културна динамика на социалните движения за остойностяване на „втория пол“, както и на метаморфозите, през които преминава женската еманципация като публично-социална цел и като личностно-индивидуален избор.

Заклучение: Научната продукция на гл. ас. д-р Валентина Миткова като обем покрива и надскача минималните изисквания за академичната длъжност „доцент“. Кандидатката има собствени оригинални приноси във феминистките социо-културни изследвания и е авторитетен експерт в областта на женската книжовна история. Гласувам убедено ЗА присъждането на д-р Валентина Милчова Миткова на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография – История на книгата)

Проф. д-р Татяна Коцева

Институт за изследване на

населението и човека – БАН

29.03.2023 г.

София